

Wymagania edukacyjne - Wiedza o społeczeństwie w kl. 8

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:	Podstawa programowa
DZIAŁ I. CZŁOWIEK, GRUPY SPOŁECZNE, RODZINA							
1.	Człowiekiem jestem...	- Potrafi wymienić czynniki, które kształtują człowieka jako jednostkę. - Wie, czym się zajmuje przedmiot wiedza o społeczeństwie. - Wie, czym są komunikaty werbalne i niewerbalne.	- Potrafi podać przykłady nauk humanistycznych. - Rozumie zasady komunikowania się i je stosuje.	- Wymienia elementy osobowości człowieka. - Zna znaczenie słowa asertywność. - Wie, jak przygotować samodzielnie prezentację i publicznie ją przedstawić.	- Potrafi wymienić i opisać dziedziny humanistyki, które tworzą wiedzę o społeczeństwie. - Opisuje elementy osobowości człowieka i określa, jak wpływają na różnorodność ludzi. - Potrafi wskazać zachowania asertywne.	- Opisuje najważniejsze zasady skutecznego komunikowania się. - Potrafi samodzielnie przygotować autoprezentację.	I. 2) 5)

2.	Człowiek jako istota społeczna	• Wymienia najważniejsze potrzeby człowieka. • Wymienia kilka przykładów ról społecznych, które odgrywa.	• Potrafi wskazać przykłady potrzeb pierwotnych – biologicznych oraz wtórnych – psychicznych i społecznych. • Wyjaśnia pojęcie socjalizacja. • Wie, czym są: interakcja i więzi społeczne.	• Charakteryzuje człowieka jako istotę społeczną i podaje stosowne przykłady. • Wymienia różne rodzaje więzi społecznych. • Wie, jaką funkcję pełnią role społeczne.	• Charakteryzuje potrzeby ludzkie z uwzględnieniem ich podziału. • Wyjaśnia, jaką funkcję pełni społeczeństwo w procesie socjalizacji. • Charakteryzuje różne rodzaje więzi społecznych. • Potrafi wskazać, jak poszczególne grupy wpływają na odgrywane przez nas role społeczne.	• Opisuje rolę więzi społecznych w budowaniu relacji społecznych. • Opisuje człowieka jako istotę społeczną, używając poznanych pojęć.	I. 1)
----	--------------------------------	---	---	---	---	---	-------

3.	Zbiorowości i grupy społeczne	• Wie, czym są zbiorowości społeczne. • Wie, czym są normy grupowe.	• Wie, czym są grupy społeczne. • Dokonuje podziału grup społecznych na formalne i nieformalne, pierwotne i wtórne, duże i małe. • Wskazuje przyczyny powstawania konfliktów.	• Zna sposoby rozwiązywania konfliktów. • Wie, jakimi metodami można osiągnąć kompromis.	• Charakteryzuje wybrane zbiorowości społeczne. • Potrafi określić rolę zbiorowości w życiu społecznym. • Charakteryzuje różne sposoby podejmowania decyzji w grupie oraz wskazuje ich dobre i złe strony. • Wymienia najważniejsze rodzaje konfliktów.	• Charakteryzuje różne grupy społeczne, wskazując ich specyficzne cechy. • Określa, jaką rolę odgrywają różne grupy społeczne. • Wskazuje sposoby rozwiązania prostego konfliktu interpersonalnego na drodze kompromisu.	1. 3) 4) 5) 6)
----	-------------------------------	---	--	--	---	--	----------------

4.	Rodzina jako najważniejsza grupa społeczna	• Wie, jaką rolę w społeczeństwie odgrywa rodzina. • Potrafi wymienić wartości ważne dla rodziny.	• Opisuje rodzinę jako grupę społeczną. • Wie, czym są rodziny dwupokoleniowe i wielopokoleniowe; rozumie, na czym polega rola rodziców i osób starszych.	• Potrafi wymienić akty prawne, które opisują rodzinę. • Zna prawa i obowiązki rodziców i dzieci.	• Wymienia i opisuje podstawowe funkcje pełnione przez rodzinę. • Analizuje wartości ważne dla rodziny. • Opisuje prawa i obowiązki rodziców i dzieci. • Zna współczesne typy rodziny.	• Analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci.	II. 1) 2)
----	--	---	--	---	--	--	-----------

5.	Jak funkcjonują gospodarstwa domowe. Budżet domowy	• Potrafi poprawnie określić najważniejsze wydatki i dochody gospodarstwa domowego.	• Zna i rozumie zasady racjonalnego gospodarowania budżetem domowym. • Rozumie pojęcie deficyt budżetowy i wie, jak uniknąć deficytu budżetowego.	• Umie wyjaśnić rolę i znaczenie gospodarstwa domowego w gospodarce państwa. • Potrafi zaplanować i rozpiąć zrównoważony budżet.	• Przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie oraz umie skorzystać z ich doświadczenia pomocnego podczas projektowania budżetu.	• Wyjaśnia, że współudział w planowaniu budżetu jest przejawem postawy obywatelskiej i patriotycznej. • Rozwija postawę odpowiedzialności i przedsiębiorczości w codziennym życiu gospodarstwa domowego.	II. 3) 4) IX. 1)
DZIAŁ II. SPOŁECZNOŚĆ SZKOLNA, LOKALNA I REGIONALNA							

6.	Samorząd szkolny	• Potrafi scharakteryzować klasę szkolną, pozalekcyjne koło zainteresowań. • Opisuje życie społeczności szkolnej.	• Zna strukturę polskiego systemu edukacyjnego. • Wskazuje najważniejsze prawa, jakie ma samorząd szkolny.	• Wie, czym jest samorządność, podaje przykłady rodzajów samorządów. • Podaje najważniejsze zasady wyboru samorządu szkolnego.	• Wskazuje, co najmniej kilka ważnych funkcji, które pełni szkoła. • Opisuje funkcje szkoły w systemie edukacji. • Charakteryzuje strukturę polskiego systemu edukacyjnego. • Podaje, jaką rolę w życiu społeczności szkolnej odgrywa samorząd. • Charakteryzuje działania samorządu uczniowskiego.	• Uzasadnia znaczenie samorządności w państwie. • Wyjaśnia, na przykładzie wyborów do organów samorządu szkolnego, stosowanie procedur demokratycznych w życiu szkoły oraz grup, w których uczestniczy.	III. 1) 2)
----	------------------	--	---	--	---	---	------------

7.	Prawa i obowiązki ucznia	• Zna prawa i obowiązki ucznia. • Rozpoznaje przypadki łamania praw ucznia w swoim otoczeniu.	• Zna prawa i obowiązki pracowników szkoły. • Zna instytucje zajmujące się ochroną praw ucznia.	• Potrafi wskazać, z jakich aktów prawnych wynikają prawa ucznia. • Wymienia akty prawa szkolnego, w których zapisane są jego prawa.	• Wskazuje i opisuje źródła praw ucznia. • Potrafi opisać sytuacje szkolne, w których występują przykłady praw i obowiązków szkolnych. • Potrafi określić w konkretnych przypadkach, jakie prawa ucznia są naruszane. • Przedstawia sposoby dochodzenia praw, które zostały naruszone.	• Dostrzega zależność między godnością ludzką a prawami ucznia, które mu przysługują.	III. 3)
----	--------------------------	---	--	--	--	---	---------

8.	Planujemy dalszą edukację szkolną i karierę zawodową	• Potrafi dokonać oceny swoich umiejętności i zainteresowań zawodowych.	• Zna perspektywy rynku pracy i umie wskazać branże i zawody przyszłości oraz branże i zawody schyłkowe.	• Potrafi przygotować plan kariery edukacyjnej i zawodowej. • Rozumie, czym jest rynek pracy i jakie stawia oczekiwania względem pracowników. • Umie pracować w grupie podczas dokonywania analizy rynku pracy i planowania kariery zawodowej.	• Rozumie korzyści, jakie przynosi efektywna współpraca oraz zna w praktyce różne formy współpracy w grupie i zespole klasowym. • Rozumie, czym jest wolontariat, i jak doświadczenie w nim zdobyte może pomóc w karierze zawodowej.	• Rozwija postawę przedsiębiorczą i rozumie jej znaczenie przy wyborze kierunku dalszego kształcenia i wyborze drogi zawodowej. • Zna różne typy osobowości i dostrzega, jaki wpływ na wybór zawodu ma określony typ osobowości człowieka.	I. 3) 4) III. 4) 5) IX. 3)
----	--	---	---	--	---	---	----------------------------------

9.	Moje miejsce na ziemi	Wyjaśnia, czym są mała ojczyzna i region.	Wymienia czynniki kształtujące odrębność regionalną.	Wskazuje cechy charakterystyczne regionu, w którym mieszka.	Charakteryzuje czynniki kształtujące odrębność lokalną i regionalną.	- Opisuje swoją małą ojczyznę, uwzględniając więzi lokalne. - Wymienia tradycje i obyczaje swojej społeczności regionalnej.	VI. 5) VII. 1) 5)
----	-----------------------	--	--	---	--	---	----------------------

10.	Samorządy terytorialne, lokalne i regionalne	• Znajduje podstawowe informacje na temat swojej gminy i swojego regionu. • Wie jak tworzony jest budżet gminy.	• Wymienia organy samorządowe wybierane przez obywateli. • Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych. • Wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy); powiecie i województwie.	• Wskazuje, w jaki sposób władze centralne mogą wpływać na decyzje władz samorządowych. • Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych. • Podaje jeden przykład wykorzystywania funduszy unijnych w środowisku lokalnym.	• Opisuje kompetencje władz centralnych wobec samorządu. • Wskazuje w których urzędach można załatwić wybrane sprawy. • Przedstawia możliwości załatwienia spraw przez e-urząd. • Potrafi wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego. • Wyjaśnia, czym jest zarząd komisaryczny.	• Przedstawia informacje na temat wydarzeń i postaci historycznych związanych z dziejami lokalnymi i regionalnymi. • Przedstawia główne źródła dochodów i wydatków w budżecie gminny. • Znajduje informacje o wykorzystaniu funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim regionie.	VI. 1) 2) 3) 4) VII. 1) 2) 3) 4)
-----	--	---	---	---	---	--	--

11.	Obywatele a władze samorządowe. Budżety obywatelskie	Wymienia problemy społeczności lokalnej.	- Wie, czym jest kapitał społeczny. - Wie, czym są młodzieżowe rady miast i gmin.	- Próbuje formułować sądy dotyczące problemów społecznych. - Potrafi wyjaśnić, czym jest budżet obywatelski.	- Opisuje różne formy wpływania przez obywateli na decyzje władz samorządowych. - Wskazuje przyczyny problemów swojej społeczności lokalnej. - Próbuje wskazać sposoby ich rozwiązania.	- Wymienia różne rodzaje kapitału społecznego i wskazuje na znaczenie tego zjawiska w procesach gospodarczych. - Przedstawia rolę i znaczenie rad młodzieżowych miast i gmin. - Zna i opisuje procedury związane z wprowadzeniem budżetu obywatelskiego.	VI. 1) 6) IX. 4)
DZIAŁ III. WSPÓLNOTY NARODOWE, ETNICZNE I OBYWATELSKIE							

12.	Narodowość a obywatelstwo	• Potrafi określić czas kiedy ukształtowały się współczesne narody. • Podaje, w jaki sposób można nabyć obywatelstwo na prawie ziemi i prawie krwi.	• Wie czym różni się narodowość od obywatelstwa. • Potrafi wskazać, który ze sposobów nabywania obywatelstwa obowiązuje w Polsce.	• Zna obowiązki obywatelskie zapisane w <i>Konstytucji RP</i>.	• Wymienia czynniki narodowotwórcze. • Potrafi opisać więzi obywatelskie i tożsamość narodową.	• Przedstawia genezę współczesnych narodów. • Wymienia inne sposoby nabywania obywatelstwa w Polsce. • Potrafi opisać, czym jest postawa obywatelska, odnosząc się do obowiązków zapisanych w polskiej konstytucji.	VIII. 1) 2)
-----	---------------------------	---	--	---	---	---	-------------

13.	Inni u nas – o mniejszościach narodowych i etnicznych	• Odróżnia mniejszości narodowe od mniejszości etnicznych. • Wskazuje różnice pomiędzy migracją a uchodźstwem.	• Wymienia mniejszości narodowe i etniczne żyjące obecnie w Polsce. • Wyjaśnia, co to jest Polonia.	• Przedstawia prawa przysługujące mniejszościom.	• Charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne mieszkające w Polsce. • Określa miejsca zamieszkania mniejszości w Polsce. • Wyjaśnia, dlaczego mniejszościom przysługują odrębne prawa. • Przedstawia zjawiska migracji i uchodźstwa we współczesnym świecie.	• Wymienia grupę posługującą się językiem regionalnym. • Wskazuje przyczyny migracji i uchodźstwa. • Opisuje w jaki sposób Polacy żyjący za granicą podtrzymują swoją więź z ojczyzną.	VIII. 4)
-----	---	---	---	--	---	---	----------

14.	Różne oblicza patriotyzmu	• Wie, co znaczy pojęcie <i>ojczyzna</i>. • Wymienia i opisuje polskie symbole narodowe.	• Podaje przekłady zachowań patriotycznych.	• Wymienia postawy sprzeczne z patriotyzmem.	• Wyjaśnia, odwołując się do różnych przykładów, czym jest patriotyzm. • Wskazuje różnice między patriotyzmem a nacjonalizmem, szowinizmem, ksenofobią.	• Opisuje genezę polskich symboli narodowych. • Wymienia czynniki, które łączą ludzi z ojczyzną.	VIII. 3) 5)
15.	Umiejętności i cnoty obywatelskie	• Wymienia cnoty obywatelskie.	• Opisuje cechy dobrego obywatela.	• Odwołując się do przykładów współczesnych i historycznych, opisuje wzory postaw obywatelskich.	• Określa znaczenie cnót i umiejętności obywatelskich w życiu społecznym. • Wymienia umiejętności społeczne.	• Wymienia różne wzorce działań obywatelskich. • Opisuje różne formy aktywności społecznej.	IX. 1)

16.	Działania organizacji pozarządowych	• Opisuje, czym jest społeczeństwo obywatelskie.	• Wskazuje, jak można aktywnie uczestniczyć w życiu publicznym i obywatelskim.	• Wskazuje działania, które podejmuje społeczeństwo obywatelskie.	• Wymienia najważniejsze cechy społeczeństwa obywatelskiego. • Opisuje aktywność społeczną Polaków.	• Opisuje, jak powstawała idea społeczeństwa obywatelskiego. • Wskazuje potrzeby społeczne, które realizuje społeczeństwo obywatelskie.	IX. 2)
17.	Aktywność obywatelska młodych	• Wyjaśni na czym polega wolontariat. • Wie czym są organizacje pożytku publicznego.	• Podaje przykłady organizacji i akcji społecznych skupiających młodych ludzi. • Wymienia ich najważniejsze cele.	• Wskazuje różne możliwości działań społecznych, które mogą podejmować osoby młode.	• Charakteryzuje różne formy wolontariatu. • Opisuje różnorodne formy działalności młodych osób.	• Wyjaśnia jak można realizować konstytucyjną zasadę pomocniczości. • Dokonuje oceny działań społecznych adresowanych do młodych osób.	IX. 3)

18.	Zachowania etyczne w działaniach obywatelskich	• Wie czym jest etyka. • Wymienia przykłady łamania zasad etycznych w życiu publicznym.	• Wymienia cechy etyki zawodowej. • Wskazuje negatywne skutki nieprzestrzegania zasad etycznych.	• Potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>mobbing</i>, <i>lobbying</i>, <i>nepotyzm</i>, <i>korupcja</i>.	• Uzasadnia konieczność stosowania zasad etyki w różnych dziedzinach społecznych. • Opisuje negatywne zjawiska które wywołane są niestosowaniem zasad etycznych.	• Charakteryzuje wybrane cechy etyki zawodowej. • Opisuje naruszanie zasad etycznych i wskazuje przyczyny takich zachowań.	IX. 5)
DZIAŁ IV. USTRÓJ DEMOKRATYCZNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ							
19.	Państwo i jego funkcje	• Wie, czym jest państwo. • Zna najważniejsze cechy państwa.	• Wymienia podstawowe funkcje państwa. • Wskazuje wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa.	• Potrafi podać przykłady, jak państwo realizuje swoje zadania.	• Charakteryzuje elementy tworzące państwa. • Opisuje najważniejsze cechy państwa.	• Charakteryzuje funkcje państwa. • Opisuje zadania, które powinno realizować państwo.	XI. 1)

20.	Fundamentalne zasady demokracji	• Potrafi określić, gdzie i kiedy narodziła się idea demokracji. • Wie, czym jest demokracja bezpośrednia i demokracja pośrednia (przedstawicielska).	• Wymienia najważniejsze zasady demokracji. • Wie, czym jest referendum. • Potrafi podać przykłady spraw, które mogą być poddawane pod referendum.	• Wyjaśnia zasadę trójpodziału władzy.	• Opisuje, czym jest demokracja pośrednia i bezpośrednia, podaje przykłady stosowania tych zasad. • Potrafi uzasadnić konieczność ochrony praw mniejszości w demokracji. • Podaje zasady organizacji referendum.	• Opisuje zasady demokratyczne. • Wymienia ważne referenda krajowe i lokalne.	XI. 2) 3) 6) 8)
-----	---------------------------------	--	---	---	--	--	-----------------

21.	Konstytucja jako najważniejszy akt prawny	• Wie, czym jest konstytucjonalizm. • Wie, czym jest preambuła.	• Wymienia najważniejsze szczególne cechy konstytucji. • Wie, czym jest i dlaczego został powołany Trybunał Konstytucyjny.	• Wymienia najważniejsze zasady ustrojowe zapisane w konstytucji.	• Charakteryzuje szczególne cechy konstytucji. • Analizuje treść preambuły <i>Konstytucji RP</i> i wskazuje najważniejsze wartości do, których się odwołuje. • Podaje przykłady spraw, którymi może zająć się Trybunał Konstytucyjny.	• Przedstawia historię konstytucjonalizmu. • Potrafi wskazać dział konstytucji, w którym opisane są poszczególne kwestie. • Opisuje działanie Trybunału Konstytucyjnego.	XI. 7)
22.	Partie polityczne	• Wie czym jest zasada pluralizmu politycznego. • Potrafi wskazać różnice pomiędzy partią polityczną a inną organizacją społeczną.	• Potrafi opisać system monopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny. • Wyjaśnia pojęcie koalicji rządowej.	• Potrafi podzielić partie zasiadające w sejmie, wskazując partie prawicowe centrowe i lewicowe. • Wyjaśnia pojęcie <i>opozycja</i>.	• Wymienia funkcje partii politycznych. • Potrafi wskazać różnice pomiędzy różnymi systemami partyjnymi. • Wymienia najważniejsze cele partii prawicowych, centrowych i lewicowych.	• Ocenia różne systemy polityczne. • Wyjaśnia, dlaczego istnieje konkurencja pomiędzy partiami politycznymi.	XI. 4)

23.	Jak działa demokracja przedstawicielska: sejm i senat	• Wyjaśnia pojęcie demokracji przedstawicielskiej . • Wymienia cechy demokratycznych wyborów.	• Wie, czym jest czynne i bierne prawo wyborcze.	• Wymienia najważniejsze instytucje sejmu i senatu. • Potrafi wymienić kilka kompetencji sejmu i senatu.	• Wyjaśnia, dlaczego wybory są elementem demokracji pośredniej, czyli przedstawicielskiej. • Opisuje cechy demokratycznych wyborów. • Opisuje wskazaną funkcję parlamentu.	• Potrafi podać przykłady sytuacji, gdy prawa wyborcze mogą być ograniczone. • Opisuje, jak działa polski parlament.	XI. 3)
-----	---	--	---	---	--	---	--------

24.	Władza wykonawcza: Prezydent RP i Rada Ministrów	• Wie, czym jest republikańska forma rządów. • Potrafi wskazać, kto sprawuje w Polsce władzę wykonawczą.	• Potrafi określić, kto wchodzi w skład rządu. • Wie, jak są przeprowadzane w Polsce wybory prezydenckie. • Odszukuje i opracowuje informację o prezydentach wybranych w wyborach bezpośrednich.	• Podaje imiona i nazwiska urzędującego prezesa i wiceprezesów Rady Ministrów. • Wymienia prezydentów RP wybranych w wyborach bezpośrednich. • Podaje przykłady kompetencji prezydenta.	• Odwołując do zasady dobra wspólnego, wyjaśnia, czym jest republikańska forma rządów. • Wie, kto może kandydować na urząd Prezydenta RP. • Wyjaśnia, jak wyłaniany jest rząd. • Potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>rząd większościowy</i> i <i>rząd mniejszościowy</i>. • Przedstawia kompetencje Rady Ministrów.	• Wie, na czym polega dualizm władzy wykonawczej w RP. • Podaje przykłady najważniejszych uprawnień prezydenta. • Potrafi, korzystając z różnych źródeł, opisać działania obecnie urzędującego prezydenta. • Potrafi wskazać decyzje rządu, które miały wpływ na indywidualne życie swoje lub swojej rodziny.	XI. 5) 8)
-----	--	--	--	---	--	---	-----------

25.	Władza sądownicza	- Wyjaśnia zasadę państwa prawa. - Przedstawia podział władzy sądowniczej na sądy powszechne, wojskowe, administracyjne i trybunały.	- Zan strukturę sądownictwa powszechnego. - Wie w jakich sprawach orzeka sąd rejonowy.	Wyjaśnia zasady: niezależności, niezawisłości oraz dwuinstancyjności .	Wie, czym zajmują się sądy powszechne, wojskowe administracyjne i trybunały.	- Podaje przykłady naruszania zasad państwa prawa. - Wyjaśnia najważniejsze zasady określające działalność władzy sądowniczej. - Opisuje, jak działają organy wymiaru sprawiedliwości.	XI. 6)
DZIAŁ V. ŚWIAT, EUROPA							

26.	Organizacje międzynarodowe	Wymienia kilka kierunków polskiej polityki zagranicznej.	- Wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych. - Wskazuje cele i różne formy działalności Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego.	- Wymienia państwa należące do NATO. - Przedstawia działalność Polski w ONZ, Unii Europejskiej i NATO.	- Opisuje najważniejsze kierunki polityki zagranicznej: suwerenność, współpraca w organizacjach międzynarodowych, polityka regionalna, polityka wschodnia. - Określa okoliczności powstania ONZ i NATO. - Opisuje najważniejsze organy NATO i ONZ.	- Wymienia przykłady misji wojskowych ONZ i NATO. - Wymienia i opisuje organizacje wyspecjalizowane działające w ramach ONZ.	XII. 1) 4)
-----	----------------------------	---	--	--	--	---	------------

27.	Cele i zasady działania Unii Europejskiej	• Wskazuje przyczyny powstania Unii Europejskiej. • Znajduje informacje o życiorysie politycznym Ojców Europy.	• Wymienia ogólne cele UE.	• Potrafi wymienić państwa członkowskie UE. • Wymienia najważniejsze instytucje UE.	• Wymienia Ojców Europy i wskazuje z jakich krajów pochodzili. • Wskazuje pięć najważniejszych wydarzeń związanych z powstaniem UE, uzasadnia swój wybór.	• Na podstawie szczegółowych celów wskazuje główne kierunki rozwoju UE do 2020 roku. • Zna skład i zadania najważniejszych instytucji UE.	XII. 2)
28.	We wspólnej Europie	• Potrafi wymienić korzyści z polskiego członkostwa w UE.	• Wymienia osoby z Polski, które pełnią ważne funkcje w instytucjach unijnych.	• Wymienia podstawowe prawa obywateli Unii Europejskiej.	• Opisuje, jakie funkcje pełnią Polacy w instytucjach europejskich. • Opisuje korzyści z członkostwa w UE dla gospodarki oraz społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych. • Podaje przykłady programów finansowanych z UE.	• Potrafi podać liczbę polskich eurodeputowanych. • Opisuje, jak prawa obywatela UE wpływają na życie obywateli państw członkowskich.	XII. 3) 4)

29.	Problemy współczesnego świata	Wyjaśnia, czym jest zjawisko globalizacji.	Wyjaśnia pojęcia: <i>fundamentalizm religijny</i> i <i>terroryzm</i>.	- Wymienia problemy ekonomiczne i demograficzne świata. - Wymienia problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami.	- Charakteryzuje problemy ekonomiczne i demograficzne współczesnego świata. - Znajduje i opracowuje informacje o konfliktach toczących się na świecie. - Charakteryzuje problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami. - Opisuje zjawisko terroryzmu.	- Opisuje globalizację w różnych aspektach. - Przestawia propozycje działań w kierunku rozwiązania problemów współczesnego świata.	XII. 5)
-----	-------------------------------	---	---	---	---	---	---------

DZIAŁ VI. PRAWA CZŁOWIEKA, NIELETNI WOBEC PRAWA

30.	Jak kształtowały się prawa człowieka	• Wskazuje, z czego wynikają prawa człowieka. • Uzasadnia, dlaczego prawa człowieka są niezbywalne.	• Wskazuje źródła ludzkiej godności. • Wymienia najważniejsze cechy praw człowieka.	• Omawia cechy praw człowieka. • Wymienia najważniejsze dokumenty, które tworzą międzynarodowy system ochrony praw człowieka. • Wie, kiedy powstała <i>Powszechna Deklaracja Praw Człowieka</i>.	• Wie, czym jest prawo naturalne i określa jego wpływ na rozwój idei praw człowieka. • Charakteryzuje pojęcie godności, rozróżniając godność osobową człowieka od godności osobistej. • Na podstawie preambuły <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i> analizuje jej najważniejsze treści.	• Przedstawia najważniejsze wydarzenia związane z rozwojem idei praw człowieka. • Wymienia najważniejsze zadania międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka.	IV. 1)
-----	--------------------------------------	---	---	--	---	--	--------

31.	Prawa człowieka zapisane w <i>Konstytucji RP</i>	Wymienia prawa i wolności osobiste, które są ważne dla młodych osób.	Wie, jak pojęcia: <i>wolności</i> i <i>prawa</i> charakteryzowane są w <i>Konstytucji RP</i>.	- Wymienia ogólne zasady dotyczące praw i wolności zapisanych w polskiej konstytucji. - Wymienia różne formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym.	- Wskazuje na różnice pomiędzy prawami a wolnościami. - Potrafi wskazać granice wolności i zakres praw gwarantowany przez państwo.	- Potrafi wymienić i scharakteryzować wybrane prawa osobiste i polityczne zapisane w <i>Konstytucji RP</i>. - Wie, czym jest ludowa inicjatywa ustawodawcza.	IV. 2) 5)
-----	--	--	---	--	---	---	-----------

32.	Ochrona praw człowieka	Wymienia różne systemy ochrony praw człowieka.	Wie, jaką rolę w ochronie praw człowieka pełni Rzecznik Praw Obywatelskich.	- Wymienia najważniejsze elementy systemu praw człowieka w Polsce. - Wymienia organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony praw człowieka. - Wymienia działania UNICEF na rzecz praw dzieci. - Opisuje działania Rzecznika Praw Dziecka.	- Opisuje najważniejsze funkcje Rzecznika Praw Obywatelskich. - Opisuje działania organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka. - Opisuje wybrane prawa zapisane w <i>Konwencji o prawach dziecka</i>. - Podaje przykłady naruszania praw dziecka.	- Potrafi przedstawić sposób złożenia wniosku do RPO. - Wskazuje sytuacje, które uprawniają do podejmowania interwencji przez Rzecznika Praw Dziecka. - Wymienia instytucje, które zajmują się ochroną praw człowieka w systemie uniwersalnym, regionalnym i krajowym.	IV. 3) 4) 6) 7)
33.	Uprawnienia policji i służb porządkowych	- Zna najważniejsze zadania policji i służb porządkowych. - Wie, na czym polega przymus bezpośredni.	- Podaje przykłady środków przymusu bezpośredniego. - Wymienia podstawowe rodzaje przemocy.	Wskazuje sytuacje, gdy służby porządkowe mogą użyć przymusu bezpośredniego.	Podaje przykłady sytuacji, w których policja może korzystać ze swoich uprawnień.	Potrafi określić, jak należy się zachować w sytuacjach, gdy mamy do czynienia z przemocą.	V. 1) 4)

34.	Młodzi ludzie w kontakcie z prawem	• Opisuje, czym jest przemoc rówieśnicza. • Wskazuje, które rodzaje przemocy rówieśniczej są zaliczane do przestępstw, a które – do wykroczeń.	• Potrafi wymienić różne typy przestępstw. • Wie, jaki sąd rozpatruje sprawy nieletnich.	• Wymienia prawa, które przysługują nieletniemu, który został zatrzymany przez policję.	• Wskazuje różnice pomiędzy wykroczeniem, występkiem a zbrodnią. • Wymienia środki, które może zastosować sąd wobec nieletniego.	• Opisuje, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za czyny karalne w zależności od wieku. • Wskazuje sytuacje, w których zatrzymanego nieletniego należy natychmiast zwolnić.	V. 1) 3)
DZIAŁ VII. W ŚWIECIE MEDIÓW I INFORMACJI							
35.	Media we współczesnym świecie	• Wie, czym są środki masowego przekazu.	• Wymienia różne rodzaje mediów, dzieląc je na: pisane, audiowizualne i interaktywne.	• Wymienia funkcje mediów. • Wyjaśnia pojęcie czwartej władzy.	• Opisuje różne rodzaje mediów. • Wyjaśnia, dlaczego media są nazywane czwartą władzą.	• Opisuje różne funkcje mediów. • Opisuje, jaką rolę odgrywają media we współczesnym społeczeństwie. • Wyjaśnia pojęcie <i>public relations</i>.	X. 1)

36.	Jak korzystać ze środków masowego przekazu	- Wymienia i opisuje umiejętności, które umożliwią swobodne poruszanie się wśród natłoku informacji. - Odnajduje w mediach informacje na wskazany temat, analizuje je.	- Wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo informacyjne</i> i <i>globalna wioska</i>. - Wie dlaczego dziennikarstwo jest zawodem zaufania publicznego.	- Wymienia zachowania etyczne w mediach elektronicznych. - Odróżnia fakty od komentarzy.	- Uzasadnia, czy społeczeństwo polskie jest społeczeństwem wiedzy. - Wymienia i opisuje zjawiska utrudniające przepływ informacji w sieci. - Wymienia i opisuje zasady etyki dziennikarskiej.	- Opisuje wpływ mediów na zjawisko globalizacji. - Wyjaśnia, dlaczego nie należy mieszać faktów z komentarzami i opiniami.	X. 2)
37.	Informacja i przekaz na wagę złota	Wymienia najważniejsze funkcje reklamy.	- Wie, czym jest reklama społeczna. - Odszukuje w internecie komunikaty z badań opinii publicznej.	- Wymienia różne techniki manipulacji stosowane w reklamach. - Wie, na czym polega znaczenie badań opinii publicznej.	- Krytycznie analizuje wybrany przekaz reklamowy. Odczytuje i interpretuje wyniki sondaży opinii publicznej.	- Przedstawia krótko dzieje reklamy. - Wymienia i analizuje różne reklamy społeczne.	X. 3) 4) 5)

38.	Cyberprze- strzeń – korzyści i zagrożenia	• Wie czym jest cyberprzestrzeń.	• Wymienia zasady bezpieczeństwa w sieci.	• Wymienia zagrożenia i korzyści wynikające z korzystania z cyberprzestrzeni. • Wymienia najważniejsze rodzaje szkodliwych programów, które stanowią zagrożenie dla uczestników cyberprzestrzeni.	• Wymienia najważniejsze funkcje cyberprzestrzeni. • Zna zasady, jakie należy stosować aby uchronić się przed szkodliwym oprogramowaniem.	• Potrafi uzasadnić, że cyberprzestrzeń to miejsce służące swobodnemu przekazywaniu idei i informacji.	V. 2)
-----	--	---	--	--	---	--	-------